

BOLALAR RIVOJLANISHIDA OILA, MAKTAB, MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI VA MAHALLANING O'RNI

Denov tadbirkorlik va pedagogika insituti

“Maktabgacha talim” kafedrası o’qituvchisi

Achilov Obid Muzrobovich

Denov tadbirkorlik va pedagogika insituti

“Maktabgacha talim” yo’nalishi 3-bosqich talabasi

Chuponkulova Sitora Bozor qizi

Annatsiya: Mazkur maqola maktabgacha talim yo'nalishi kelajakdagi ozgarishlar haqida sozlar yuritilgan. Bolani tarbiyalashda oila, maktab, maktabgacha talim muasasasi va mahallaning ro'li haqida fikirlar ko'rsatilib o'tilgan.

Kalit so'zlar oila, mahalla, maktab, maktabgacha ta'lim tashkiloti, tarbiyachi, pedagog.

Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim vazirligi tasarrufidagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni sifatli maktab ta'limiga tayyorlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Buning isboti o'laroq 2018-yilda maktabgacha ta'lim sohasida bolalar qamrovi 34,4% ni tashkil etgan bo'lsa, bu ko'rsatgich 2019-yil yarim yilligi yakunida 40,5% ni tashkil etdi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil, 30-sentyabrdagi PQ-3955-son “Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida”gi qarori va O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim vazirining 2018-yil, 21-noyabr 2-MX sonli buyrug'i asosida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kuzatuv kengashi ish boshladi.

Kuzatuv kengashi raisi ota-onalardan, kengash kotibi maktab o'qituvchilaridan, a'zolari MTT pedagoglari, ota-onalar, mahalla vakillaridan tashkil topadi. Bu esa MTTning yanada ravnaq topishi uchun ayni muddao bo'ladi. Kuzatuv kengashi MTTda bo'ladigan ta'lim-tarbiya jarayoni, uning moddiy texnik bazasi, tarbiyalanuvchilarga yaratilgan qo'shimcha xizmat turlari, bolalarni sifatli ovqatlantirishni, MTTdagi joriy ta'mirlash ishlarida, hattoki, MTT rahbarini saylashda o'z tavsiyasini berish huquqiga ega bo'ldi. Mahalladagi kam ta'minlangan oilalarni o'rganib chiqib, ularning farzandlariga MTTda ta'lim-tarbiya olish imkonini yaratdi.

Oila jamiyat ijtimoiy tuzumining birlamchi bo'g'ini bo'lib, inson shaxsini shakllantirish oiladan boshlanadi. Oila-murakkab ijtimoiy guruh. U biologik, ijtimoiy, axloqiy, mafkuraviy va ruhiy munosabatlarning birlashuvi natijasida vujudga keladi, shu sababli oilalar birlashib, jamiyatni tashkil etadi. «Oila-kishilarning qon-qarindoshlik, mulk va manfaat umumiyligi va talab-ehtiyojlarini birgalikda qondirishga asoslangan, maqsadi yagona bo'lgan majmua. Oila davlatning, jamiyatning asosiy tayanchi ekan, uning mustahkamligi, tinch-totuvligi, farovonligi va barqarorligidan jamiyat manfaat do rdir.

Oilada ma'naviy va jismoniy yetuk avlodni shakllantirish, yoshlarni oilaviy hayot qurishga tayyorlash, zamonaviy kasb-hunar sirlari bilan qurollantirish lozim. Oila-jamiyatning boshlang'ich ijtimoiy bo'g'inidir. U o'zida oila a'zolarining ehtiyojlari, qiziqishlari, mayllari, tarbiyasi va boshqa ijtimoiy faoliyat turlarini aks ettiradi. Ota-onalarning bola shaxsiga ilmiy dunyoqarash asoslari, ma'naviy-axloqiy, nafosat, mehnat va boshqa ijtimoiy omillarni shakllantirish maqsadida tizimli ta'sir ko'rsatish jarayoniga oilaviy tarbiya deyiladi. Oilalar respublikamiz shahar va qishloqlarining yagona ijtimoiy-iqtisodiy umumiyliги asosida rivojlanadi. Ayni paytda oilaviy turmush va oilaviy tarbiya o'zining milliy xususiyatlariga ham egadir. Pedagogik diagnostikada oila tarbiyasi o'z milliy va demo grafik xususiyatlari bilan bir-biridan farqlanishini hisobga olish zarur. Oilaviy tarbiyada oilaning moddiy farovonligi, madaniy-ma'naviy saviyasi, osoyishtaligi, oila a'zolarining soni, tarkibi alohida ahamiyat kasb etadi.

Bolalarni maktabga muvoffaqiyatli o'qishi uchun ularni fanlar bo'yicha mazmunli tayyorgarligi muhim emas. Chunki uni haddan ziyod yuklatish o'qishga bo'lgan xohishni susayishiga olib keladi. Asosiysi, uni psixologik jihatdan maktabga tayyorgarligi, bilishga qiziqishi, o'zini nazorat qila olish malakalarini, kommunikativ va ijodiy qobiliyatlarini, nutqini, xotirasini, diqqatini, tafakkurini rivojlanishining ma'lum darajasini shakllantirish lozimdir.

O'quv maskanlarida beriladigan ta'lim-tarbiya darajasi bilan o'quvchi-talaba shaxsining oilaviy turmush tarzi orasidagi aloqadorlikning pedagogik jihatdan ta'minlanganligi hamda ta'lim oluvchilarning yutuqlari, ularda shaxsiy sifatlarning tarkib topib borishini jadallashtiradi. Yoshlarning xulqida uchraydigan nuqsonlar: yolg'onchilik, agressivlik, huquqbuzarlik va jinoyatchilikning oldini olishda o'quv maskanlarida beriladigan ta'lim-tarbiyaning ta'sirini oshirish yo'llarini tadqiq etishda oila diagnostikasining muhim ahamiyati mavjud. Hozirgi vaqtda pedagoglarning ma'naviy dunyosini boyitish, ularning har tomonlama bilimli, mahoratli bo'lishlarini ta'minlash masalasi maktabni, bog'chani isloh qilish talablari sirasiga kiradi. Pedagogika va psixologiya fanlarida ota-onalar bilan ish olib borishga doir turli xil yondashuvlar mavjud.

Ko'rib turibmizki, bolalarni maktabga tayyorlash katta yoki tayyorlov guruhlarida emas, balki uning maktabgacha ta'lim muassasasiga kelgan kunidanoq boshlanishi lozim. Agar aniqroq aytadigan bo'lsak, uni oldinroq ham boshlash lozim. Chunki bolaning diqqati, qiziquvchan va ba'zi bir topshiriqlarni mustaqil qilishi qiyin bo'lganidek, uni qisqa muddat ichida birgalikda qandaydir vazifalarni yechishga, kelishishga o'rgatish ham mushkul bir vazifadir.

Bolalarni maktabga chiqishda ularning yuqori imkoniyatlari va muvaffaqiyatini qanday ta'minlash mumkin?

Birinchi navbatda maktabga tayyorgarlik jarayonida o'quv faoliyatining maqsadli yo'nalishini o'zgartirish lozimdir. Bola tafakkurini shakllantirishning bu bosqichida mazmunli komponentlardan holi o'laroq, rivojlantiruvchi komponentlar ustun turishi lozim. Maktabgacha ta'lim tahliloti uslubchilari va pedagoglarining hizmatlari har bir bolani faoliyatga yo'naltira olishga, predmet va hodisalarning hususiyatlarini tahlil qila

olishga, ya'ni, predmetlarni ko'rsatilgan belgisi bo'yicha tarqatish, farqini va umumiy hususiyatlarini ajrata olishga qaratilgan bo'lishi lozim.

Xulosa qilib aytganda bolalarni tarbiyalashda oila ,maktab,maktabgacha ta'lim tashkiloti,mahalla birgalikda ish olib borsa bolani tarbiyalash oson va samaraliroq bo'ladi va biz oldimizga qo'ygan maqsadga qisqa vaqt ichida erishamiz

ADABIYOTLAR:

1. "Bolangiz maktabga tayyormi?" O'z. Res. Xalq ta'limi vazirligi Respublika ta'lim markazi, Ma'rifat-Madadkor nashriyoti.
2. O'.Otavaliyeva. Bola tarbiyasida bog'cha va oila hamkorligi. T.:1994-y.
- 3.Z.G'ofurov, S.Toshev. Ma'naviyat saboqlari. Qarshi. 1999-y.
4. MTTda qisqa muddatli guruhlar faoliyatini tashkil etishda tarbiyachilarni tayyorlash bo'yicha trening moduli. T.: 2017-y.